

Informace ze zdravotnictví Jihomoravského kraje

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Brno
16.8.2005

13

Diabetologie - činnost oboru v Jihomoravském kraji v roce 2004

Diabetology - Activity in Branch in the Jihomoravsky Region in 2004

Souhrn

Informace ze zdravotnictví kraje o činnosti oboru diabetologie v Jihomoravském kraji v roce 2004 obsahuje údaje o ambulantní péči v členění podle druhu zdravotnického zařízení a podle území z oblasti personálního zajištění, činnosti a podrobné údaje o léčených diabetících.

Summary

Information on health service activity in the branch of diabetology in the Jihomoravsky region in 2004 contains data about out-patient care by type of establishment and by districts of the region, data about personnel capacity, activity and detailed data about diabetics under treatment.

Podkladem pro zpracování informace je roční výkaz o činnosti oboru diabetologie, který vyplňuje každá diabetologická ordinace, včetně ambulantních částí nemocnic, ve zdravotnických zařízeních všech zřizovatelů. V Jihomoravském kraji jsou diabetologické ordinace pouze ve zdravotnických zařízeních rezortu zdravotnictví. Dále výkaz vyplňuje ordinace praktického lékaře pro dospělé, která diabetiky aktivně léčí. Jeho obsah byl sestaven na základě požadavku a potřeb České diabetologické společnosti a příslušného odboru Ministerstva zdravotnictví. Diabetes mellitus, neboli cukrovka, patří k závažným rizikovým faktorům kardiovaskulárních onemocnění, která jsou dlouhodobě nejčastější příčinou úmrtí v zemích evropského regionu. Výkaz je součástí Programu statistických zjišťování v České republice, který byl sestaven v souladu se zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Zpravodajskou povinnost mělo 43 diabetologických ordinací a všechny odevzdaly vyplněný výkaz. Z výkazů vyplněných praktickými lékaři pro dospělé vyplynulo, že z 548 ordinací praktických lékařů pro dospělé se podílelo na aktivní léčbě diabetiků 298, tj. téměř 54 %. Praktický lékař nevyčleňuje úvazek pro péči o diabetiky a nesleduje odděleně počet ošetření, která jim poskytne. Na přiložené mapce jsou vyznačena sídla v kraji, včetně detašovaných pracovišť, kde je poskytována péče lékařem diabetologem.

Personální zabezpečení oboru

Péči o diabetiky zajišťovalo v kraji 29,46 lékařů a 34,28 zdravotnických pracovníků s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (dále ZPBD), včetně smluvních pracovníků. Smluvní pracovníci pracují na dohodu, na smlouvu o dílo nebo jako spolupracující rodinní příslušníci. V kraji takto pracovalo 0,70 lékařů a 0,24 ZPBD. Pracovníci jsou vždy uváděni v tzv. přepočteném počtu, což je součet úvazků. Proti roku

2003 se počet odborných diabetologických ordinací zvýšil o 2 a počet lékařů o 2,25. V souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, a vzhledem ke změně kategorií nelékařských zdravotnických povolání, nelze provést srovnání počtu ZPBD s počtem středních zdravotnických pracovníků z let předcházejících.

Péči o diabetiky zajišťovaly i některé ordinace praktických lékařů, jejichž počet je zahrnut v první tabulce do položky „ostatní ambulantní zdravotnická zařízení“. Vzhledem k tomu, že nejsou vyčleněny úvazky praktických lékařů a ZPBD pro léčbu diabetiků a nevykazují se samostatně ani ošetření diabetiků, nemohly být započítány, a vznikl tak nepoměr mezi počtem ordinací, počtem pracovníků a počtem ošetření.

Činnost oboru

Ošetření-vyšetření

Během roku bylo provedeno celkem 201 960 ošetření-vyšetření (dále jen ošetření), což představuje v průměru 6 855 ošetření na 1 úvazek lékaře v kraji (ČR 6 764). V okresech připadlo na 1 lékaře od 4 653 ošetření (Vyškov) až po 11 717 ošetření (Znojmo). Proti roku 2003 bylo provedeno o více než 12 % ošetření více. Nárůst byl způsoben tím, že jedno větší zařízení v okrese Brno-venkov neodevzdalo v roce 2003 vyplněný výkaz.

Léčení diabetici

Ke konci roku se na diabetes mellitus léčilo celkem 72 950 osob, z toho 87 % bylo léčeno v diabetologických ordinacích a 13 % u praktických lékařů pro dospělé. Ženy tvoří přes polovinu léčených osob; na 100 tisíc žen v kraji připadlo 6 744 léčených diabetiček (ČR 7 315), na 100 tisíc mužů 6 230 léčených diabetiků (ČR 6 600). Nově diagnostikovaná onemocnění u žen se podílela na celkovém počtu léčených žen více než 6 %, u mužů to bylo necelých 7 %. Na 100 tisíc žen bylo nově přijato k léčbě 426 žen (ČR 537), na 100 tisíc mužů bylo nově přijato k léčbě 411 mužů (ČR 524). Z evidovaných diabetiků v průběhu roku zemřelo 1 055 žen a 976 mužů, tj. 27 žen a 29 mužů na 1 000 léčených podle pohlaví (ČR 32 žen a 34 mužů).

Výskyt diabetu podle typu a jeho komplikace

Lékaři diabetologové a praktičtí lékaři pro dospělé léčili 5 672 pacientů s diabetem I. typu (E10), 65 915 pacientů s diabetem II. typu (E11) a 1 363 pacientů se sekundárním diabetem (E13). Porucha glukosové tolerance (R73.0) byla zjištěna u 5 153 osob.

Z celkového počtu léčených diabetiků bylo některou ze sledovaných diabetických komplikací postiženo 18 970 osob, tj., stejně jako v celé ČR, 26 %. Největší podíl diabetiků s komplikacemi se vyskytl v okresech Vyškov (34 %) a Znojmo (30 %), oproti tomu nejmenší podíl komplikací byl v okresech Břeclav (24 %) a Brno-město (25 %). Diabetická nefropatie činila 33 % všech komplikací a trpělo jí v kraji 6 231 léčených osob. Diabetická retinopatie komplikovala základní onemocnění 9 102 osobám a podílela se tak na komplikacích 48 %. Slepota bylo postiženo 348 osob. Další diabetickou komplikací je diabetická noha, která se vyskytla u 3 637 osob a tvořila 19 % všech komplikací. Jedná se o syndrom se závažným narušením tkáně nohy v důsledku porušení cévního zásobování a jeho konečným následkem může být amputace, která postihla 816 léčených osob, tj. 22 % z výskytu diabetické nohy. Komplikace se vyskytly u 53 % osob s diabetem I. typu, u 24 % osob s diabetem II. typu a u 19 % osob se sekundárním diabetem

V porovnání s rokem 2003 došlo k nárůstu diabetické nefropatie o 5 %, diabetické retinopatie o 11 % a u diabetické nohy téměř o 17 %. Vyšší nárůst komplikací oproti

minulému roku může být zapříčiněn také tím, že v roce 2003 jedno zařízení nesplnilo zpravodajskou povinnost.

Léčba diabetu

Zastoupení jednotlivých druhů léčby diabetu je u obou pohlaví téměř totožné, a to jak v kraji, tak v celé ČR. Jen dietou bylo léčeno 30 % žen a 29 % mužů (ČR 34 % žen a 34 % mužů), perorální antidiabetika užívalo 46 % žen a 47 % mužů (ČR 43 % žen a 44 % mužů), inzulín byl aplikován 12 % žen a 12 % mužů (ČR 16 % žen a 16 % mužů). Z pacientů léčených inzulínem stačila jedna až dvě dávky denně 46 % žen a 43 % mužů, tři a více dávek bylo nutných pro 51 % žen a 54 % mužů, inzulinová pumpa byla nezbytná pro 2 % žen a 3 % mužů. Kombinovanou léčbu inzulínem a perorálními antidiabetiky podstoupilo 12 % žen a 12 % mužů (ČR 7 % žen a 6 % mužů).

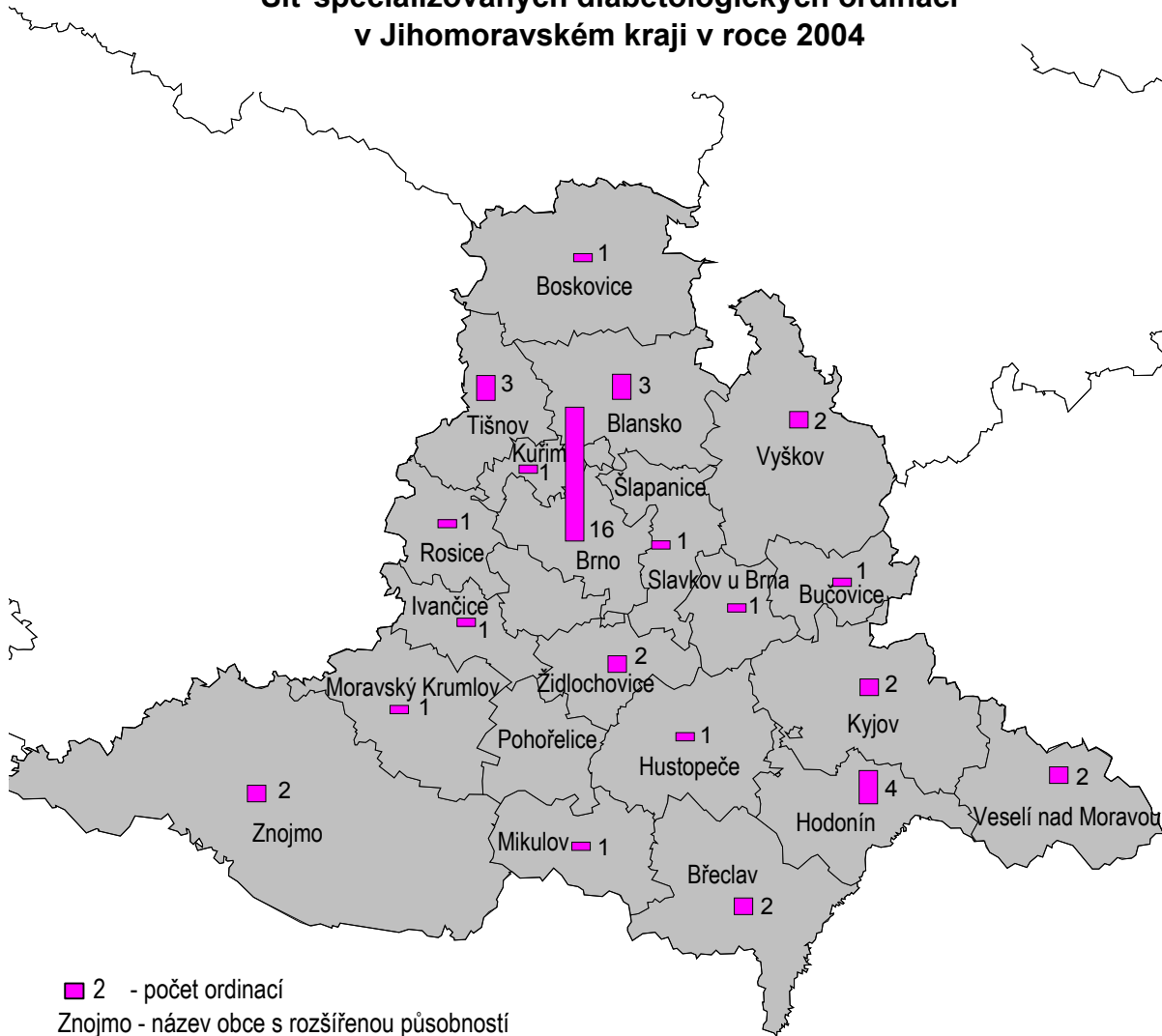
Diabetes mellitus u dětí a mladistvých (0-19 let)

S diagnózou diabetes mellitus I. typu (E10) se léčilo 108 dětí do 14 let a 119 mladistvých ve věku 15-19 let, všichni v odborných diabetologických ordinacích. Téměř všechny děti a převážná část mladistvých byli léčeni ve zdravotnických zařízeních Brna-města a Brna-venkova. V přepočtu na 100 tisíc dětí vychází 65 onemocnění diabetem I. typu (ČR 50) a na 100 tisíc mladistvých 166 onemocnění diabetem I. typu (ČR 124). Diabetes mellitus II. typu a sekundární diabetes se u věkové kategorie 0-19 let zvláště nesleduje. U praktické ho lékaře pro děti a dorost bylo dispenzarizováno s diabetem (E10.0 - E14.9) celkem 209 dětí do 14 let a 123 mladistvých ve věku 15-19 let. Nově bylo zjištěno 36 onemocnění, z toho byly 3 děti ve věku do 4 let a 30 dětí od 5 do 14 let. Vyskytl se pouze 1 případ komplikace onemocnění v podobě diabetické nefropatie u mladistvého.

Převážná část dětí a mladistvých byla léčena inzulínem, 178 z nich potřebovalo 3 a více dávek denně, 31 používalo inzulinovou pumpu. Perorální antidiabetika (PAD) užívalo 12 nemocných, kombinaci inzulinu a PAD 4 nemocní. Ve dvou případech stačila pouze dieta.

Zpracovala: Anna Šenková
ÚZIS ČR, Jihomoravský krajský odbor
Výstavní 17/19, 603 00 Brno
telefon: 543 184 167, fax: 543 184 165
e-mail: senkova@uzis.cz
<http://www.uzis.cz>

Sít' specializovaných diabetologických ordinací v Jihomoravském kraji v roce 2004

Personální zajištění a počet ošetření podle druhu zařízení a území

Ukazatel	Počet ZZ a pracovišť	Počet pracovníků ¹⁾		Počet ošetření - vyšetření ³⁾	
		lékaři	ZPBD ²⁾	celkem	na 1 lékaře
podle druhu zařízení					
Ambulantní část lůžkových zařízení	15	9,55	13,66	57 985	6 072
Samostatné ordinace lékaře specialisty	25	17,41	18,12	131 164	7 534
Ostatní ambulantní zdravotnická zařízení ⁴⁾	301	2,50	2,50	12 811	5 124
Jihomoravský kraj	341	29,46	34,28	201 960	6 855
podle území					
Blansko	32	2,05	2,40	14 727	7 184
Brno-město	128	12,66	13,88	81 279	6 420
Brno-venkov	39	3,90	4,30	32 590	8 356
Břeclav	29	1,90	3,10	15 502	8 159
Hodonín	40	5,55	5,90	32 153	5 793
Vyškov	24	2,00	1,44	9 305	4 653
Znojmo	49	1,40	3,26	16 404	11 717
ČR	2 804	309,40	355,78	2 092 856	6 764

¹⁾ Součet úvazků pouze lékařů diabetologů, vč. smluvních.

Nejsou zahrnuty úvazky praktických lékařů pro dospělé léčící diabetiky

²⁾ ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu podle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, § 5 - § 21

³⁾ Ošetření - vyšetření provedená pouze v odborných ordinacích lékařů diabetologů

⁴⁾ Započteny také ordinace praktických lékařů pro dospělé léčící diabetiky

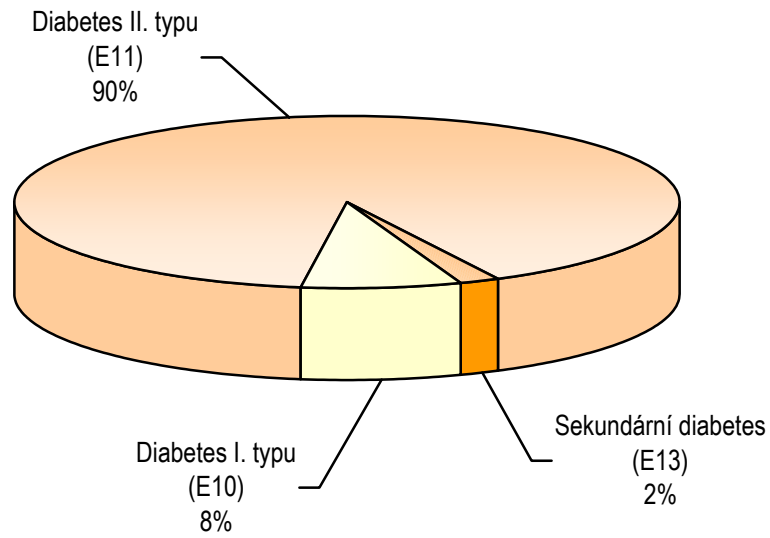
Počet léčených diabetiků k 31.12.2004

Území	Počet léčených pacientů				Počet nově zjištěných onemocnění		
	celkem	z toho (v %):		z celkem u PL pro dospělé (v %)	celkem	z toho (v %):	
		muži	ženy			muži	ženy
Blansko	6 260	46,1	53,9	12,9	447	47,4	52,6
Brno-město	28 944	47,6	52,4	12,5	1 815	47,7	52,3
Brno-venkov	9 442	46,0	54,0	21,2	534	44,8	55,2
Břeclav	6 611	47,5	52,5	17,2	390	45,6	54,4
Hodonín	10 769	46,3	53,7	13,6	656	50,0	50,0
Vyškov	3 473	44,3	55,7	23,8	346	48,0	52,0
Znojmo	7 451	43,9	56,1	31,7	519	48,7	51,3
Jihomoravský kraj	72 950	46,5	53,5	16,7	4 707	47,6	52,4
ČR	712 079	46,2	53,8	15,9	54 303	48,1	51,9

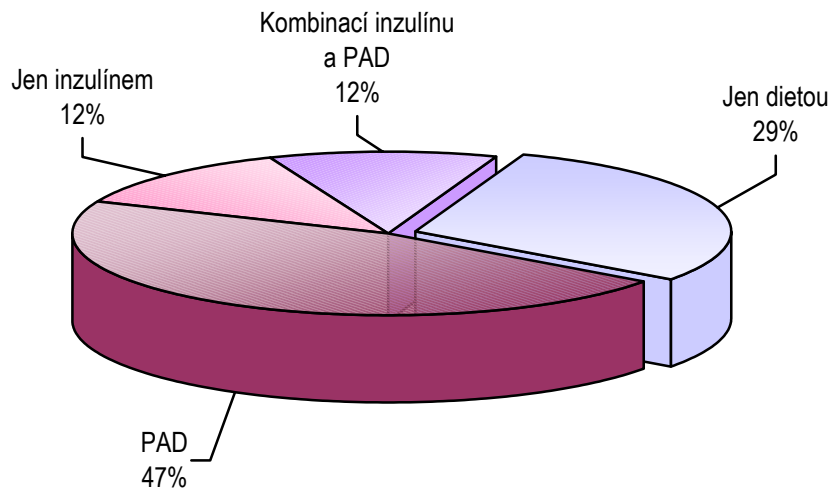
Léčené osoby podle jednotlivých typů diabetu

Území	Počet léčených osob podle jednotlivých typů diabetu				
	absolutně	na 10 000 obyvatel	v %		
			I. typ DM (E10)	II. typ DM (E11)	sekundární diabetes (E13)
Blansko	6 260	581,83	9,4	89,9	0,7
Brno-město	28 944	787,10	10,7	85,3	4,0
Brno-venkov	9 442	569,85	11,3	88,5	0,1
Břeclav	6 611	536,90	2,4	96,9	0,7
Hodonín	10 769	682,66	3,6	96,0	0,4
Vyškov	3 473	398,79	3,4	95,9	0,7
Znojmo	7 451	652,35	3,4	96,3	0,3
Jihomoravský kraj	72 950	649,48	7,8	90,4	1,9
ČR	712 079	696,71	6,8	91,9	1,4

Struktura léčených diabetiků podle typu diabetu

Struktura léčených diabetiků podle druhu léčby

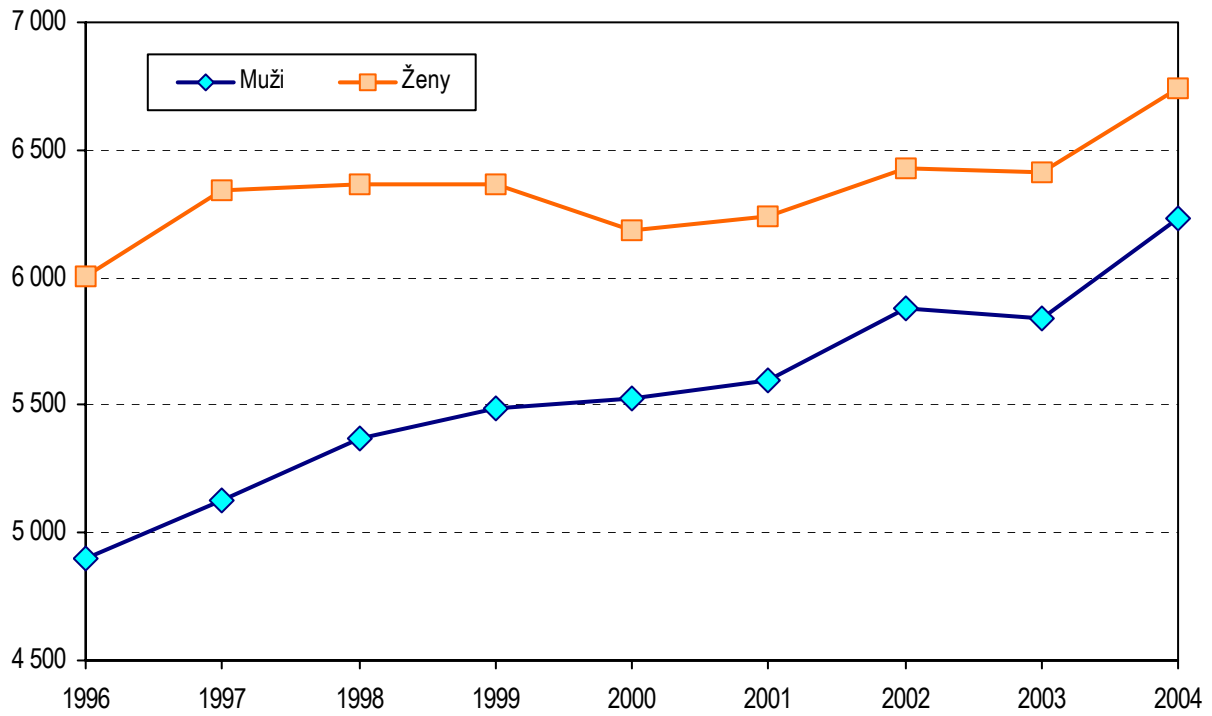
Počet léčených osob s chronickou diabetickou komplikací

Území	Diabetická						% pacientů s diabetickou komplikací ze všech pacientů			
	nefropatie		retinopatie			noha		diabetická nefropatie	diabetická retinopatie	diabetická noha
	celkem	z celku s renální insuficiencí	celkem	z celku		celkem	z celku s amputací			
			proliferativní	slepotá						
Blansko	578	139	905	106	6	220	47	9,2	14,5	3,5
Brno-město	2 173	712	3 664	1 012	211	1 333	295	7,5	12,7	4,6
Brno-venkov	739	199	1 067	229	62	608	107	7,8	11,3	6,4
Břeclav	772	157	609	114	7	199	68	11,7	9,2	3,0
Hodonín	986	166	1 346	163	27	370	89	9,2	12,5	3,4
Vyškov	359	105	556	167	19	252	118	10,3	16,0	7,3
Znojmo	624	248	955	93	16	655	92	8,4	12,8	8,8
Jihomoravský kraj	6 231	1 726	9 102	1 884	348	3 637	816	8,5	12,5	5,0
ČR	63 067	19 265	84 077	18 644	2 364	39 753	7 444	8,9	11,8	5,6

Léčení diabetici podle druhu léčby

Území, okres	Jen dietou		PAD		Jen inzulínem		Kombinací inzulínu a PAD	
	absolutně	na 10 000 obyvatel	absolutně	na 10 000 obyvatel	absolutně	na 10 000 obyvatel	absolutně	na 10 000 obyvatel
Blansko	2 461	228,73	2 588	240,54	655	60,88	556	51,68
Brno-město	8 848	240,61	13 043	354,69	3 627	98,63	3 426	93,17
Brno-venkov	2 221	134,04	4 742	286,19	1 458	87,99	1 021	61,62
Břeclav	2 121	172,25	3 069	249,24	551	44,75	870	70,66
Hodonín	3 509	222,44	4 562	289,19	1 235	78,29	1 463	92,74
Vyškov	418	48,00	1 983	227,70	500	57,41	572	65,68
Znojmo	1 845	161,53	3 951	345,92	1 016	88,95	639	55,95
Jihomoravský kraj	21 423	190,73	33 938	302,15	9 042	80,50	8 547	76,10
ČR	242 668	237,43	310 659	303,95	111 937	109,52	46 815	45,80

Vývoj počtu léčených diabetiků na 100 000 obyvatel v letech 1996 - 2004

Vývoj počtu léčených diabetiků v letech 1980 - 2004

